

СИРИЛ М. КОРНБЛЬТ

ГОМЕС

Превод от английски: [Неизвестен], 1979

chitanka.info

Всичко това стана преди двадесет и две години. В едно студено октомврийско утро получих поредната си задача от редакцията. Нищо особено, задача като задача... Трябаше да се срещна с доктор Шугърмен, декан на Физическия факултет в нашия университет. Сега вече не си спомням какъв беше точно поводът, но сякаш беше някаква годишнина: на първия атомен реактор, изпробването на атомната бомба, или може би от Нагазаки. Във всеки случай в неделния брой трябаше да има фолио на тази тема.

Намерих Шугърмен в кабинета му в квадратната готическа кула, увенчаваща скромната сграда на Физическия факултет. Той стоеше край островърхата рамка на прозореца, пропускащ неохотно в стаята пронизващата синева на есенното небе. Той беше набит дебеланко с пухкави бузи и двойна брадичка.

— Мистер Вилчек? — разтопи се в усмивка той. — От „Трибюн“?

— Да, доктор Шугърмен. Здравейте.

— Заповядайте, моля, седнете. Какво точно ви интересува?

— Доктор Шугърмен, бих искал да науча вашето мнение във връзка с най-сериозните проблеми, свързани с атомната енергия, с контрола върху атомното оръжие и така нататък. Кое според вас е най-важното в тази насока?

В очите му се мярна хитринка — сега щеше да се помъчи да ме срази.

— Образованието — изрече той и облегна назад в креслото си, за да изчака кога ще дойда на себе си от изненадата.

Аз се удивих както трябаше.

— Това е много интересен и нов подход към проблема, доктор Шугърмен. Разкажете, моля ви, по-подробно.

Той беше преизпълнен с важност.

— Бих искал да изразя беспокойството си по повод на това, че широката публика не разбира значението на последните постижения на науката. Хората ме недооценяват — имам предвид, че недооценяват науката, тъй като не си представят добре какво е това наука. Ето сега ще ви покажа някои работи в подкрепа на моите думи. — Той започна да рови в своите папки и скоро ми протегна един откъснат от бележник разчертан и покрит с ужасни завранкулки лист. — Беше ми изпратено, представете си, ето това писмо.

С мъка разчетох написаното с молив послание.

12 октомври

Уважаем господин!

Искам да се представя на Вас, учения-атомник, като млад човек на 17 години, изучаващ с усърдие математическата физика, за да стигна в нея до съвършенство. Моето знаене на английски език не е съвършено, защото аз съм в Ню Йорк само от една година и пристигнах от Пуерто Рико и поради бедността на татко и мама трябва да мия чинии в ресторант. Поради това, уважаеми господине, простете несъвършения ми английски, който скоро ще стане по-добър.

Не се решавам да отнемем вашето скъпоценно научно време, но си мисля, че вие понякога можете да отдадете някоя минута на такъв като мене. На мене ми е трудно да изчисля сечението на поглъщането на неutronите на обогатена с бор стомана в реактора, теорията на който бих искал да разбера.

Реактор-умножител изисква за обогатена с бор стомана $U = x/I + x^5/I + x^{10}/I + x^{15}/I + \dots$, в сравнение със сечението на поглъщането на неutronите в който и да е бетон, с който съм се потрудил да се запозная:

$$V = x^{2/5}/I + x/I + x^2/I + x^3/I + \dots$$

Оттук се получава уравнението $V^5 = U(i - 2u + 4u^2 + 3u^2 + u^4)/(I + 3u + 4u^3 + 2u^3 + u^4)$, означаващо само четирикратен коефициент на умножаване на реактора. Интуитивно аз не се задоволявам с такъв коефициент и откъсвам от вашето време за помощ, къде греша. С най-искрена благодарност:

Х. Гомес

Закусвалня „Порто Бело“ 124 улица, ъгълът Авеню Св. Николас Ню Йорк, щат Ню Йорк

Разсмях се и посъчувствувах на доктор Шугърмен:

— Нелош екземпляр. На вас все пак ви върви, щом подобни типове само пишат писма. А при нас те пристигат направо в редакцията и не искат да говорят с никой друг, освен с най-главния. Да не забравя, дали мога да използувам това писмо? Ще бъде полезно за нашите читатели да научат за подобни неща.

Той помисли, а след това кимна с глава.

— Добре, вземете го, само не се позовавайте на мене. Напишете само „известният физик“ или нещо от този род. Бих искал да отбележа, че това е по-скоро тъжно, отколкото смешно, но вие си имате свои задачи и аз ви разбирам. Това момче очевидно е мръднало, но и той впрочем, както много други, предполага, че науката е само комплект от фокуси, които може да овладее всеки...

Той още дълго развива тази тема.

Върнах се в редакцията и за двадесет минути натраках интервюто. Много повече сили и време трябваше да загубя, за да обясня на редактора на неделното издание защо писмото на Гомес трябва да се публикува на фолиото, посветено на атомната годишнина. В края на краищата той се предаде. Наложи се да препечатам писмото, тъй като ако го бях изпратил на набирачите в този вид, в който то беше написано, ние нямаше да можем да избегнем стачката им.

В неделя в шест и петнадесет сутринта бях разбуден от бясно удряне с юмруци по вратата на моята хотелска стая. Още без да съм се събудил напълно, пъхнах крака в пантофите, наметнах халата и се помъкнах към вратата. Но онези зад вратата не се и готвеха да чакат да им отворя. Вратата се разтвори и в стаята се втурнаха администраторът, редакторът на неделния брой и още някакъв немлад човек със застинало лице, съпроводждан от трима с решителен вид бабанки. Администраторът промърмори нещо и побърза да се оттегли, а останалите тръгнаха към мене като общ фронт.

— Бос — промънках аз, — какво се е случило?

Едно от решителните момчета застана с гръб към вратата, другото — към прозореца, а третото прегради пътя към банята. Техният шеф, студен и бодлив като скреж, ме закова на място и се обърна към редактора с рязък началнически тон:

— Потвърждавате ли, че този човек е Вилчек?

Редакторът мълчаливо кимна.

— Да се обискира — подхвърли старият.

Бабанката до прозореца се зае умело с тази работа, без да обръща внимание на обърканите въпроси, които все още се опитвах да задавам на редактора. Последният старателно избягваше погледа ми.

Когато обискът беше завършен, старицът със застинало лице каза:

— Аз съм контраадмирал Макдоналд, мистер Вилчек, заместник началник съм на отдела по безопасност към Американската комисия по атомна енергия. Това ваша статия ли е? — Пред лицето ми полетя изрезка от вестник.

Започнах да чета, препътайки се на всяка дума:

АТОМНАТА ФИЗИКА МОЖЕ ДА БЪДЕ СДЪВКАНА КАТО ЯДКА, СМЯТА ЕДИН
СЕДЕМНАДЕСЕТГОДИШЕН МИЯЧ НА ЧИНИИ...

Писмото, получено наскоро от един известен атомен физик в нашия град, потвърждава думите на доктор Шугърмен, че широката публика просто не може да си представи трудностите в работата на учените (виж съседната колонка). По-долу публикуваме това писмо заедно с „математическите“ му извадки.

„Уважаем господин!

Искам да се представя на Вас, учения-атомник, като млад човек на 17 години, изучаващ с усърдие...“

— Да — казах аз — това съм го писал аз, цялото, освен заглавието. А в какво всъщност е работата?

— Тук се казва, че писмото е написано от жител на Ню Йорк, обаче адресът му не е посочен. Обяснете защо?

Отвърнах, като се мъчех да запазя спокойствие:

— Пропуснах адреса, когато препечатах писмото, преди да го дам за набор. В нашия вестник винаги правим така. А не може ли да ми кажете в какво се състои работата?

Адмиралът пропусна въпроса ми край ушите си.

— Вие твърдите, че имате оригинал на писмото. Къде е?

Замислих се.

— Струва ми се, че го пъхнах в джоба на панталоните. Сега ще видя.

Тръгнах към стола, на който висеше костюмът ми.

— Не мърдай! — каза младият човек, който стоеше пред вратата на банята.

Замръзнах на място, а той започна да обръща джобовете на моя костюм. Писмото на Гомес беше във вътрешното джобче на сакото; той го подаде на адмирала. Макдоналд сравни писмото с изрезката от вестника, след това скри и едното, и другото в пазвата си.

— Благодаря за съдействието — обърна се той студено към мен и към редактора. — Но ви предупреждавам: всичко, което стана тук, не подлежи на обсъждане и под никаква форма не бива да се появява в печата. Това е въпрос, свързан със сигурността на държавата. Довиждане.

С тези думи той се насочи към вратата, придружен от своите момчета. В този момент моят редактор се ококори:

— Адмирале, всичко това още утре ще попадне на първата страница на „Грибюн“.

Адмиралът пребледня. След дълго мълчание той каза:

— Надявам се, ви е известно, че нашата страна може във всеки момент да бъде въвлечена в глобална война. И че нашите момчета всеки ден умират в погранични сблъсквания. И всичко това в името на защитата на гражданското население, на такива като вас. Така че много ли е трудно да държите езика си зад зъбите, когато става дума за сигурността на държавата?

Редакторът на неделния брой седна на края на кревата и запали цигара.

— Всичко, за което говорите, ми е известно добре, адмирале. Но ми е известно също, че това е свободна страна и че и занапред да остане свободна, нашият вестник няма да отмине с мълчание подобно драстично нарушение на закона, като обиск и конфискация на документи, без представяне на разрешение от прокурора за това.

Адмиралът каза:

— Появявайте на думата ми на офицер, че ще направите на страната лоша услуга, ако поместите във вестника отчет за това събитие.

Редакторът леко развиваше своята линия:

— Аха, да повярвам на офицерската ви дума. Вие се втурнахте тук без документ за обиск. Нима не знаехте, че това е незаконно? А вашият човек беше готов да стреля, когато Вилчек се приближи до стола.

При тези му думи аз се покрих със студена пот. На адмирала според мен също не му беше много добре. С очевидно усилие той каза:

— Поднасям извиненията си за неочекваното посещение и нелюбезното поведение. Оправдава ме само важността на станалото. Мога ли да бъда сигурен, господа, че ще пазите мълчание?

— При едно условие — каза редакторът. — Ако „Трибюн“ получи монополно право за публикуване на всички материали, свързани с Гомес. С това ще се занимава мистер Вилчек, а вие сте длъжни да му помагате във всичко. Ние на свой ред се задължаваме да не печатаме нищо без ваше съгласие и без одобрение от цензураната на вашето ведомство.

— Да смятаме, че сме се договорили — неохотно се съгласи адмиралът.

Отлетяхме с адмирала за Ню Йорк. Виждаше се, че всичко това съвсем не му харесва, но независимо от това той се смяташе за задължен да ми разкаже следното:

— Днес в три часа през нощта ми позвъни председателят на Комисията по атомна енергия. А преди това него го събудил доктор Мънро от Комитета по наука. Доктор Мънро работел до късно и решил, преди да си легне, да прегледа неделния брой на „Трибюн“. Пред погледа му попаднало писмото на Гомес и той избухнал като барутен погреб. Работата е в това, мистер Вилчек, че уравнението за сечението на поглъщането на неutronите е именно онова, с което той се занимава. Нещо повече, това е строго охранявана тайна в областта на атомната енергия. По някакъв начин това уравнение е станало известно на Гомес.

Почесах небръснатата си брада.

— А не ни ли водите за носа, адмирале? Как могат да бъдат голяма държавна тайна само три уравнения?

Адмиралът се поколеба.

— Мога да ви кажа само това, че те се отнасят за реактор-умножител.

— Та нали в писмото се говори за това откритие. Нима ще почнете да твърдите, че Гомес не е просто измъкнал отнякъде уравненията, а всъщност и разбира нещо от тях?

Адмиралът отвърна мрачно:

— Някой от нашите е отслабил бдителността си. Руснаците биха дали много, за да видят тези уравнения.

И той замълча и докато самолетът летеше над Ню Джърси, ми предостави възможност да гадая какво би могло да означава всичко това. Най-сетне от кабината на пилота се дочу:

— Приземяваме се в Нюарк след пет минути, сър. Дават ни извънредна писта за кацане.

— Добре — отвърна адмиралът, — предайте по радиото да ни чака кола цивилен модел.

— Цивилен? — изненадах се аз.

— А каква друга?! Не трябва да се привлича и най-малко внимание към този Гомес и неговото писмо.

Ние се приземихме и скоро петимата бяхме в леката кола, която беше доста скромна на вид, но независимо от това беше последен модел. От Нюарк до испанския Харлем в Ню Йорк стигнахме без особени разговори и произшествия.

Колата спря сред бедняшки жилищен квартал; „Порто Бело“ се оказа магазин, в който освен това имаше и закусъчна. Едрооки деца се натрупаха около колата и се нахвърлиха на нас:

— Мистер, мистер, мога ли да пазя вашата кола? — се чуваше от всички страни.

Адмиралът изригна дълга тирада на испански, с което ме изненада изключително много, а децата се разбягаха на различни страни.

— Хигинс — изкомандува той, — проверете дали тук има заден вход.

Един от неговите главорези излезе от колата и заобиколи зданието, съпроводян от тежките и безразлични погледи на жените, които седяха по стъпалата, увити в черни шалове. След пет минути той се върна и каза, че няма заден вход.

— Вътре ще влезем Вилчек и аз — разпореди се адмиралът. — Вие, Хигинс, ще останете до входа и ако видите някой да се опитва да се спаси с бягство, приберете го. Да вървим, Вилчек.

В „Порто Бело“ имаше не повече от десетина маси и всички те бяха заети в този обеден час; посетителите като по команда се взряха в нас веднага щом влязохме.

— Нуева Йорк, отделът по здравеопазване, сеньора — подхвърли адмиралът на жената, седяща зад примитивния касов автомат.

— А — каза тя с открито неудоволствие. — Пор фавор, това не е тук. Там вървете, кухнята, разбирате?

Тя повика едно хубавичко момиче-келнерка, настани я на касата и сама ни поведе към кухнята, забулена от дим и пари. Там имаше един старец-готвач и някакво момченце на около шестнадесет години, което миеше съдовете; всички ние едвам се вмъкнахме в микроскопичната стаичка. Макдонълд и жената започнаха бързо, бързо да спорят за нещо по испански. Адмиралът изпълняваше добре своята роля. А аз не свалях очи от младежа до мивката, който по някакъв начин беше успял да завладее една от най-важните атомни тайни на Съединените щати на Америка.

На Гомес едва ли можеха да се дадат повече от петнадесет години, макар че всъщност бе на седемнадесет. Беше нисък, слабичък и гъвкав, а кожата му имаше цвета на вирджински тютюн. Черните му и блестящи прости коси непрекъснато падаха на влажното му чело. Той често изтриваше ръцете си в престиilkата и с рязко движение прибираще косите си назад. Гомес работеше като курдисан: взимаше чинията, пускаше я във водата, изстъргваше я, изплакваше, изтриваше и поставяше на масата и всичко това с лека усмивка, която, както разбрах по-късно, никога не напуска лицето му, ако нещата вървят добре. А по очите му се виждаше, че мислите му са някъде далече, далече от закусвалнята „Порто Бело“. Струва ми се, че Гомес дори не забелязва нашето появяване. Внезапно в главата ми нахлу една съвсем наудничава мисъл...

Адмиралът се обръна към него.

— Как се казваш, чико?

Гомес трепна, за миг ръката му, изтриваща чинията, замръзна, но веднага след това я постави върху масата.

— Хулио Гомес, сеньор. Защо, моля ви? Станало ли е нещо?

Той никак не се беше изплашил.

— Нуева Йорк, отделът по здравеопазване — повтори адмиралът — с твоето разрешение — продължи той на испански.

Макдонълд взе ръцете на Гомес в своите и се престори, че ги изучава, поклащайки неодобрително глава и цъкайки с език. След което решително каза:

— Не са наред ръцете ти, Хулио. Ще дойдеш с нас. Ти си сериозно болен.

И в този момент всички заговориха наведнъж: на жената не ѝ хареса нахлуването в нейното заведение, готвачът беше недоволен от загубата на мияча на съдовете.

Адмиралът посрещна нападението в пълно въоръжение и не им остана дължен. След пет минути сред всеобщо мълчание ние изведохме Гомес от закусвалнята. Миловидната девойка, седяща на касата, беше едва жива от страх.

— Хулио... — изплашено каза тя, когато преминавахме край нея, но той сякаш не я чу.

Вървяхме към Фоли скуер. В колата Гомес седеше спокойно, по устните му играеше слаба усмивка, а очите му бяха устремени някъде далеч, на хиляди километри от нас. Адмиралът се извисяваше редом с него и целият му вид показваше, че за никакви въпроси от моя страна не може и дума да става.

Когато излязохме от колата пред Федералното управление, Гомес се изненада:

— Това... Нима това е болница?

Никой не му отговори. Ние го обкръжихме пътно и отворихме пред него вратата на асансьора. Съгласете се, че подобен конвой може да изкара всеки от равновесие — мене поне сигурно! — та нали на всички съвестта ни не е чиста. Но това момче, изглежда, не разбираше нищо. Реших в себе си, че той просто не е в ред или... В главата ми отново се промъкна палава мисъл...

Върху стъклена врата беше написано: „Комисия по атомна енергия на САЩ. Отдел за сигурност и разузнаване.“ Когато влезе адмиралът, а след него и ние, всички, които стояха в стаята, сякаш ги удари гръм. Макдонълд, след като изгони началника, седна в неговото кресло, а Гомес настани срещу себе си в креслото за посетители.

И се започна!

Адмиралът извади писмото и запита по английски:

— Това писмо познато ли ти е?

— Си, разбира се. Написах го миналата седмица. Смешна работа.
Значи не съм болен, както казахте там, така ли?

Изглежда, че той въздъхна с облекчение.

— Не. Къде си докопал тези уравнения?

Гомес отвърна гордо:

— Аз ги изведох.

Адмиралът презиртелно изръмжа:

— Времето ми е скъпо, момче. Откъде са тези уравнения?

Гомес се обезпокои.

— Вие нямате право да твърдите, че лъжа — каза той. — Не съм толкова умен, колкото вашите знаменити учени и сигурно мога да правя грешки. Нека и да съм отнел времето на професор Сухарман, но той няма право да ме арестува.

Цялата тази история започна да досажда на адмирала.

— Е тогава кажи как си извел тези уравнения.

— Добре — мрачно каза Гомес. — Вие знаете, че Опенхаймер преди пет години изчисли случайното блуждаене на електрона в матрична механика, нали така? Аз преобразувах тези уравнения от вида, предсказващ траекторията, във вида, определящ напречното сечение, и проинтегрирах по погъщащата повърхност. Това дава реда и и реда V. Оттук е лесно да се получи зависимостта u-V. Не е ли така?

Все със същия скучаещ вид адмиралът запита:

— Успяхте ли да запишете?

Забелязах, че един от неговите главорези започна да стенографира.

— Тъй вярно — каза той.

След това адмиралът вдигна телефонната слушалка.

— Говори Мақдонълд. Трябва ми доктор Майнс от Брукхейвънската лаборатория. Бързо. — Той се обърна към Гомес: — Доктор Майнс ръководи Отдела по теоретична физика в Комисията по атомна енергия. Сега ще го запитам какво мисли във връзка с твоите уравнения.

Изглежда, че Гомес беше престанал въобще да разбира какво искат от него. В същото време адмиралът говореше по телефона:

— Доктор Майнс? Тук е адмирал Мақдонълд от Службата за сигурност. Бихме искали да научим вашето мнение относно следното.

— Той нетърпеливо щракна с пръсти и веднага му подадоха бележника със стенограмата.

— Някой ми каза, че е успял да получи едно отношение — и той започна да чете бавно, — вземайки случайното блуждаене на неутрона, изчислено в матричната механика на Опенхаймер, преобразувайки го от вида, предсказващ траекторията, във вида, определящ напречното сечение, и проинтегрирайки го по погълъщането на повърхността.

В стаята настана тишина и чух ясно възбудения глас на другия край на телефонната линия. В това време цялото лице на адмирала, от веждите до шията, бавно се наливаше с кръв. Гласът в слушалката замъкна и след дълга пауза адмиралът му отговори твърде бавно и меко:

— Не, това не е Ферми и не е Сцилард. Нямам право да ви кажа кой е. Вие не бихте ли могли да дойдете веднага във Федералното управление за сигурност в Ню Йорк? На мене... на мене ми е необходима вашата помощ.

Той уморено постави телефона върху апарата и с крайно озадачен вид излезе от стаята.

Юнагите на генерала, които останаха по местата си, изненадано се спогледаха. Един от тях каза:

— Аз пет години...

— Млъкни — прекъсна го друг и ме посочи с поглед.

Гомес запита с интерес:

— Но какво става тук? Не е ли странно все пак?

— Не се беспокой, малкия — успокоих го аз. — Изглежда, че ще успееш да се измъкнеш.

— Млъкни! — нахвърли се върху мене човекът от охраната и на мен ми оставаше само да млъкна.

След известно време донесоха сандвичи и кафе и ние започнахме да се храним. А по-късно дойде и адмиралът, съпроводжен от доктор Майнс, белокос, набръкан янки от Кънектикът.

— Мистер Гомес — започна Майнс от вратата, — адмиралът ми каза, че вие сте или чудесно обучен руски шпионин, или сте феноменален атомен физик-самоук.

— Русия?! — извика Гомес. — Той се е побъркал! Аз съм американски гражданин на Съединените щати.

— Възможно е — съгласи се доктор Майнс. — Адмиралът също каза, че вие смятате зависимостта $u-V$ за очевидна. Аз бих нарекъл това за дълбоко проникновение в теорията на непрекъснатите дроби и умножението на комплексните числа.

Гомес се опита да отвърне нещо, но езикът му не го слушаше. Когато най-сетне речта му се върна, той каза:

— Пор фавор, мога ли да получа лист хартия? — очите му направо сияеха.

Дадоха му сноп хартия и тръгна, тръгна една...

Цели два часа Гомес и Майнс писаха нещо непрекъснато и говореха, говореха и писаха. Майнс най-напред сне сакото си, след това жилетката, а след това и връзката. Ловя се на бас, че нашето присъствие едва ли достигаше до съзнанието му. Що се отнася до Гомес, той изглеждаше още по-отнесен. Той не си махна сакото, жилетката и връзката. Но за него просто нищо не съществуваше освен този скоростен обмен на идеи посредством формули и къси ясни математически термини. Доктор Майнс се въртеше в своето кресло като пумпал; понякога гласът му направо звънеше от възбуджение. Гомес си седеше тихичко и през цялото време пишеше нещо, мърморейки с равен нисък глас, гледайки право в доктор Майнс.

Най-после Майнс вдигна глава, стана и каза:

— Гомес, аз не мога повече да съобразявам, необходимо ми е да обмисля всичко това. — Той сграбчи дрехите си и тръгна към изхода. Едва тук той осъзна, че всички ние все още се намираме в стаята.

— Е, какво? — запита адмиралът мрачно.

Майнс се усмихна:

— Разбира се, той е истински физик.

— Хигинс, отведете го в съседната стая — нареди адмиралът.

Гомес послушно се оставил да го отведат, сякаш беше хипнотизиран.

Доктор Майнс не пропусна да поехидничи:

— Службата за сигурност си е служба за сигурност!

Адмиралът проскърца:

— Ще ви помоля да не се беспокоите за това, доктор Майнс. Службата за сигурност е в моя компетентност, а не във ваша. Този млад човек твърди, че уж сам е извел тези уравнения. От вас се иска само да съобщите мнението си по този въпрос.

Доктор Майнс веднага стана сериозен.

— Да — каза той. — Това не предизвиква никакви съмнения. Нещо повече, принуден съм да призная, че ми беше доста трудно да следвам мисълта на Гомес.

— Разбирам. — Адмиралът се усмихна пресилено. — Но няма ли да благоволите да ни обясните как е могло да се случи.

— Нещо подобно вече е ставало, адмирале — отвърна доктор Майнс. — Очевидно не ви се е случвало да чуете за Рамануйяна.

— Не съм чувал.

— Ето на. Рамануйяна се е родил през 1887 и е умрял в 1920 година. Това е бил беден индус, който два пъти бил скъсан на изпитите в колежа и в края на краищата станал дребен чиновник. Въпреки това той успял да стане велик учен, използвайки само един остатър учебник по математика. През 1913 година той изпратил няколко свои работи на един професор в Кембридж. Неговите трудове веднага получили признание, а той самият бил повикан в Англия и избран за член на Кралското дружество.

Адмиралът поклати със съмнение глава.

— Такива неща се случват — продължи Майнс. — Да, да, такива неща стават. Рамануйяна имал на разположение само една стара книга. А ние с вас живеем в Ню Йорк. На разположение на Гомес е цялата математика, стига той да пожелае, и заедно с това огромно количество разсекретени и незасекретени данни по ядрена физика. Разбира се, и гениалност. Колко прекрасно той свързва всичко!... Струва ми се, че има твърде смътна представа как трябва да се докаже правилността на отделни положения. Той просто вижда връзката между явленията. Изключително полезна способност, на която може само да се завижда. Там, където на мен например са ми необходими десетина стъпала, за да мога с огромен труд да преодолея пътя от един извод до друг, той преодолява цялото разстояние с един блъскав скок.

— Да не би да искате да кажете, че... той е по-талантлив физик от вас?

— Да — каза доктор Майнс. — Той е много по-способен от мене. След тези думи той се оттегли.

Адмиралът стоя дълго време над масата, което беше за него нещо съвсем необичайно.

— Адмирале — казах аз, — какво ще правим?

— Какво? А, това сте вие. Сега всичко това няма към мене отношение, тъй като сигурността на държавата не е заплашена от нищо. Ще предам Гомес в Комисията по атомна енергия, за да могат да го използват в интерес на държавата.

— Като машина? — запитах аз с отвращение.

Ледените му очи ме гледаха като две цеви в упор.

— Като оръжие — каза той, без да повишава глас.

Той беше прав. Нима не знаех, че сме воюваща страна? Знаех, как да не знаех. И всички знаеха. Данъци, недостиг на жилища, телеграми-некролози... Почесах небръснатата си брада, въздъхнах и се отдръпнах до прозореца. Площад „Фоли скуер“ долу беше безлюден като в неделя и само в дъното се разхождаше някакво момиче. Тя стигна до края на квартала, обърна се и тръгна обратно. В нейната бавна и тъжна походка се чувствуваше някаква безизходност.

И изведнъж си спомних къде съм я виждал. Това беше миловидната сервитьорка от „Порто Бело“. Вероятно беше скочила в някакво такси и успяла да проследи къде са откарали нейния Хулио. „Loша ти е работата, сестричке — казах на себе си аз. — Хулио вече не е просто симпатично момче. Сега той е военен обект.“

Мислите може би наистина се предават на разстояние? Стори ми се, че тя ме чу. Притискайки към очите си малка кърпичка, тя изведнъж се обърна и изтича към метрото.

Гомес беше малолетен и поради това договора подписах вместо него родителите му. Онова, което беше написано в този документ в графата „Описание на работата“, нямаше значение, главното е, че за държавен служител той откъсна от баницата доста солидно парче.

Аз също подписах договор — като „специалист по информацията“. Мисля, че на мен се възлагаше ролята наполовина като приятел на Гомес, наполовина като летописец, а най-вероятно те искаха за собственото си спокойствие да не ме губят от погледа си.

Нашата група не получи никакво име. Нито „Операция Едикаква си“, нито „Проект Еди-кой си“, или поне „Задача по Овладяването Дявол-знае-що-В Кафез“ — не, ние бяхме просто група, състояща се от пет души, които настаниха в хубава къща с петнайсет стаи в покрайнините на Милфърд, щат Ню Джърси. На горния етаж в отделна стая с черни дъски и тебешир, отрупан с книги и технически списания, живееше Гомес; веднъж седмично го посещаваше доктор

Майнс. Тук беше и светата троица от Службата за сигурност: Хигинс, Далхаузи и Лейцер, които се настаниха на долнния етаж, спяха поред и обикаляха около къщата. Тук живеех и аз.

Разговорите с доктор Майнс ми помагаха да бъда в курса на събитията и да водя бележки. Не мислете, че бях ориентиран какво означава всичко това. Мои познати кореспонденти ми разказваха какъв ужасен живот са водили на фронта, когато са имали на разположение толкова официални данни. „Еди колко си бомбардировки... Жертвите са с 15% по-малко, отколкото се очакваше... Решително придвижване напред в активния сектор независимо от твърде силната съпротива на противника...“ Какво можеш да разбереш от подобна информация!

Приблизително същите бележки можеше да се намерят и в моя дневник — това беше единственото, което ми се съобщаваше. Ето един пример: „По препоръка на доктор Майнс днес Гомес започна работа върху теоретичното обосноваване конструкцията на фазов реактор, който ще бъде построен от Брукхейвънската национална лаборатория. Предстои му да изведе тридесет и пет двойки диференциални уравнения в частни производни... Днес Гомес направи предварително съобщение, че при проверката на някои теоретични изследвания, осъществени в Лос Аламоската лаборатория КАЕ, е открил погрешността на предположенията за неutronно-спиновия характер... Доктор Майнс днес заяви, че Гомес, стремейки се да преодолее трудностите, свързани с управлението на термоядрените реакции, се е възползвал досега успешно от неизвестни аспекти на тензорния анализ на Минковски.“

Веднъж по време на среща с Майнс се опитах да протестирам срещу това празнословие. Мислите си, че той се разсърди? Нищо подобно. Само по-удобно се настани креслото и каза спокойно:

— Вилчек, въпреки цялото разположение към вас, трябва да ви кажа, че научавате всичко, което можете да разберете. Всяка подробност означава изтичане на научна информация, която може да бъде използвана от други държави.

Наложи ми се да повярвам на думите му. Внимателно преписвах съобщенията, които той ми даваше, като се стараех да не пропускам нищо, способно да заинтересува читателите, когато дойде времето да се прави материал от тази бъркотия. Така например аз отбелязах успехите на Гомес в областта на английския език, неговата слабост към

баници с месо и оризов пудинг, навика му сам да почиства и подрежда стаята си, споменах какъв чистник е, като истинска стара мома. „След като преживееш петнадесет години в бордеи, Бил, изведнъж ще разбереш колко много обичаш чистотата и уюта.“ Често виждах как доктор Майнс ходи по петите му на горния етаж, когато той мете и лъска пода, затрупвайки го със своята математическа галимация.

Гомес обикновено работеше непрекъснато по четиридесет и осем часа; при това ядеше много малко. След това един-два дни живееше като нормален човек: спеше, колкото му се иска, играеше кеч с някой от охраняващите ни, разказваше ми за своето детство в Пуерто Рико и за юношеството си в Ню Йорк.

— А не ти ли омръзна тук? — запитах го един път.

— А нима ми е лошо? — отвърна той. — Ям достатъчно и мога да изпращам пари на родителите си. А което е още по-добре — знам за какво мислят големите професори, без да трябва да чакам пет-десет години това проклето разсекретяване.

— Нима си нямаш момиче?

Тук той се смути и прехвърли разговора на друга тема.

А ето какво се случи след това.

Пристигна доктор Майнс; шофьорът му приличаше на човек от ФБР, какъвто очевидно беше. Както обикновено, физикът носеше обемиста чанта. Като се поздрави с мене, той се качи горе, при Хулио.

Те стояха цели пет часа заключени — такова нещо не беше се случвало досега. Когато доктор Майнс слезе, аз се опитах както обикновено да получа от него някаква информация. Но той само ми каза:

— Нищо сериозно. Просто обсъдихме някои негови идеи. Препоръчах му да продължи работата си. Ние го използвахме, как да ви кажа... като изчислителна машина. Накарахме го да се поразходи леко по проблемите, които не са лъжица за моята и за устата на някои мои колеги.

Гомес не слезе долу за обяд. През нощта се събудих от някакъв грохот над мене. Изтичах горе направо по пижама.

Гомес лежеше облечен на пода. Очевидно, без да подозира, че има препятствие, той се беше спънал в колчето за крака. Устните му шепнеха нещо и той ме гледаше с невиждащи очи.

— Хулио, добре ли си? — запитах аз, като му помагах да стане.

Той се изправи бавно като на сън и каза:

— ... истинските величини на зета-функциите изчезват.

— Какво?

В този момент той най-после ме видя и се изненада:

— Как си попаднал тук горе, Бил? Време ли е вече за ядене?

— Часът е четири сутринта, пор диос. Според мен ти отдавна трябваше да си в леглото.

Той изглеждаше ужасно.

Не, виждате ли, той не може да си позволи да спи, има маса работа. Върнах се в стаята си и цял час, чак докато заспах, чуха как той се разхожда напред-назад над главата ми.

Този път той не можа да се побере в рамките на четиридесет и осем часа. Цяла седмица му носих горе храна и той с отсъстващ вид дъвчеше, като в същото време нещо записваше върху жълта плоча за писане. Понякога донасях обеда му и прибирах недокоснатата закуска. Покара му едноседмична четина — нямаше време не само да яде, но и да се обръсне или да поговори с мен.

Положението ми се видя сериозно и запитах Лейцер какво да правим, защото той можеше да се свърже с Ню Йорк по прятата линия. Той ми отговори, че не са му дадени никакви указания за в случай на нервно изтощение на неговия повереник.

Тогава си помислих, че може би доктор Майнс, когато дойде, ще реагира по някакъв начин — да речем, ще се обади на лекар или ще нареди на Гомес да не се напряга до скъсване. Нищо подобно. Той отиде право горе, а когато слезе след два часа, се направи, че не ме забелязва. Но аз не му позволих да ме отмине и в упор го запитах:

— Е, какво ще кажете?

Той ме погледна в очите и каза предизвикателно:

— Нещата вървят добре.

Доктор Майнс не беше лош човек. Направо беше човечен. Но не би си мръднал и пръста, за да не заболее малкият от преумора. Доктор Майнс не се отнасяше лошо с хората, но истински обичаше само теоретичната физика.

— Наистина ли е необходимо да се напряга така?

Той възмутено вдигна рамена.

— Така работят много учени. Нютон е работел така...

— Но какъв смисъл има в това? Защо не спи и не яде?

Майнс отвърна:

— Вие не можете да разберете това.

— Разбира се! Аз съм само един полуграмотен репортер.

Просветете ме, господин специалист.

След дълго мълчание той каза вече не така суроно:

— Как бих могъл да ви обясня това... Добре, ще опитам. Това момче горе заставя своя мозък да работи. Например един велик шахматист може със завързани очи да играе едновременно със стотина обикновени играчи. А това въобще не може да се сравнява с онова, което сега прави Хулио. В неговата глава има милиони факти с отношение към теоретичната физика. Той ги прехвърля в ума си, измъква на бял свят един оттук, друг оттам, намира връзка между тях от най-неочаквана страна, преобръща ги наопаки, поставя ги с краката нагоре, анализира и сравнява с общоприетата теория — и през цялото време ги държи в паметта си, а най-главното, непрекъснато ги съпоставя с основната цел, заради която работи.

Внезапно почувствувах нещо съвсем необичайно за един репортер — смущение.

— Какво имате предвид?

— Струва ми се, че той работи над единна теория на полето.

Беше очевидно, че Майнс смята всичко за вече казано. А аз с вида си му показвах, че както и преди, си оставам в неведение.

Той се замисли.

— Честно казано, просто не зная как да се обясни това на неспециалист. Не се обиждайте, Вилчек. Е добре, ще се опитам. Вероятно знаете, че математиката се развива вълнообразно, прокарвайки път на приложните науки. Така например през средните векове напред се е придвижила силно алгебрата, което е повлякло след себе си разцвет в мореплаването, пътешествията, артилерията и т.н. След това дошло Възраждането, а с него и математическият анализ. Оттук не било далеч до усвояването на парата, изобретяването на различни машини и електричеството. Ерата на съвременната математика, започнала, да кажем, от 1875 година, ни е дала атомната енергия. Не е изключено това момченце да успее да помогне за възникването на нова вълна.

Той стана и си сложи шапката.

— Момент — казах аз, изненадвайки се, че гласът ми не ми изневерява. — А какво има по-нататък? Власт над гравитацията? Власт над личността? Транспортиране на хора по радиото?

Внезапно доктор Майнс ми се стори стар и измъчен.

— Не се беспокойте за момчето — каза той, като избягваше старателно погледа ми, — всичко ще е наред.

И си отиде.

Вечерта отнесох на Гомес баница с мясо и жълтък, разбит със захар. Той отпи малко, разсеяно ми благодари и се обърна към своите листчета.

На другия ден вечерта всичко това неочаквано свърши. Гомес, слаб като рикша, слезе в кухнята, олюявайки се. Отхвърляйки от челото непослушните си коси, той каза: „Бил, нещо за ядене?...“ — и се сгромоляса на пода. След моя вик притича Лейцер, който с опитна ръка напипа пулса на Гомес, постави под него одеяло и го покри с друго.

— Това е просто припадък — каза той. — Трябва да се пренесе в леглото.

Пренесохме Гомес горе и го сложихме в леглото. Когато дойде на себе си, той промърмори нещо на испански, а след това, като ни видя, каза:

— Прощавайте много, момчета. Трябваше да се държа по-добре.

— Сега ще ти дам да хапнеш — казах аз и получих в отговор приветлива усмивка.

Той лакомо се нахвърли върху храната, а като се насити, се отпусна върху възглавницата.

— Нещо ново, Бил?

— Какво ново? Ти би трябвало да ми кажеш какво ново има. Завърши ли работата си?

— Почти. Вече преодолях най-трудното.

И той се съмъкна от леглото.

— Да беше полежал още — опитах се да настоя аз.

— С мен всичко е наред — каза той, усмихвайки се.

Отидох след него в стаята. Той се отпусна в креслото, а очите му се приковаха в изпъстрената със символи дъска. След това захлупи с ръце лицето си. От усмивката му нямаше и следа.

— Доктор Майнс каза, че ти си постигнал нещо.

— Си. Постигнах.

— Той спомена единна теория на полето.

— Ъхъ.

— Това добре ли е, или е лошо? — запитах аз, облизвайки от вълнение устните си. — Имам предвид какво може да произлезе от това.

Устата на младежа внезапно се изпънаха в една твърда линия.

— Това не е моя работа — каза той. — Аз съм американски гражданин на Съединените щати.

И той се взря в дъската, покrita с тайнствени знаци.

Аз също се загледах в дъската — не, не се загледах, а също се взрях внимателно и бях поразен от онова, което видях. Разбира се, аз не зная висша математика. Но нещо съм чувал за нея с края на ухото си, например, че в нея има различни сложни формули, състоящи се от английски, гръцки и още дявол знае какви букви, прости, квадратни и фигурни скоби и многобройни знаци, освен известните на всички плюс и минус.

На дъската нямаше нищо подобно. Там бяха написани вариантите на един прост израз, състоящ се от пет букви и два символа — кунички вляво и кунички вдясно.

— Какво означава това?

— Ами, това получих. — Малкият явно нервничеше. — Ако се изкаже с думи, то знакът вляво означава „покрит от поле“, а вдясно — „да бъде покрит от поле“.

— Питам те какво означава това?

В черните му сияещи очи се появи израз на подгонено животно и той явно отмина въпроса ми.

— Тук всичко изглежда много просто. Някъде четох, че една решена задача винаги изглежда много проста.

— Да — каза той едва чуто, — това е много просто, Бил. Дори бих казал, твърде просто. По-добре би било да държа всичко това в главата си.

И той се приближи до дъската и изтри всичко, което беше написано там. Първият ми порив беше да го спра. Тогава той се усмихна с една твърде горчива усмивка, такава, каквато никога преди това не бях забелязвал у него.

— Не се страхувай, няма да го забравя — той почука с пръст по челото си, — не бих могъл да го забравя.

Надявам се с цялата си душа, че никога повече няма да видя такъв израз в нечии очи, какъвто тогава имаше в очите на моя малък приятел.

— Хулио — казах потресен аз, — защо не се махнеш за малко? Иди до Ню Йорк, погостувай на родителите си, поразвлечи се малко, а? Те не могат да те държат тук насила.

— Те ме предупредиха, че нямам право да се отльчвам — каза той несигурно. След това в гласа му изведнаж се появи упоритост. — Ти си прав, Бил. Хайде да отидем заедно. Ще ида да се облека, а ти... ти кажи на Лейцер, че искаме да заминем.

Казах на Лейцер и той за малко едва не се пукна от злоба. След това започна да ни уговоря да не заминаваме, на което отговорих, че според мен ние не се намираме нито в армията, нито в затвор. В края на краишата се разбеснях и започнах да викам, че той няма право да ни държи под ключ и да бъде проклет, ако не заминем. Не му оставаше нищо друго, освен да се свърже с Ню Йорк по праяката линия и оттам с голямо нежелание се видяха принудени да се съгласят.

Тръгнахме да вземем влака за Ню Йорк в 4.05. Хигинс и Далхаузи ни следваха на почтително разстояние. Гомес не ги забелязваше, а аз не смятах за нужно да му казвам за това.

Родителите на Гомес сега живееха в новичък тристаен апартамент. Мебелите също бяха току-що взети от магазина, а с чии пари, естествено, се досещате. Баща му и майка му говореха само на испански, а аз бях представен като Бил, ми амиго. Те промърмориха нещо в отговор, като явно се стесняваха.

Запъването настъпи, когато майката на Гомес започна да слага масата. Заеквайки, Гомес каза, че не му се иска да излиза, но вече сме се били уговорили да обядваме на друго място. Майка му в края на краишата измъкна от него, че отиваме в „Порто Бело“, за да видим Роза, и едва тогава всички се заусмихваха отново. Бащата ми каза, че Роза е добра, много добра девойка.

Когато слизахме по стълбите, а около нас препускаше с викове цяла шайка дечурлига, играещи на гоненица, Гомес каза с гордост:

— Не би допуснал, че те живеят така от скоро в Съединените щати, нали?

На входа го взех подръка и решително го дръпнах да вървим надясно, защото в противен случай щяхме да се сблъскаме с нашата „охрана“. Защо го направих? Искаше ми се да му е хубаво.

В „Порто Бело“ беше претъпкано от хора и малката Роза, разбира се, седеше на касата. В последния момент Гомес едва не се върна обратно от страх.

— Няма места — измънка той, — да отидем някъде другаде.

Почти насила го натиках в закусвалнята.

— Ще намерим маса.

В това време от касата се донесе:

— Хулио!

Като сведе поглед, той промълви:

— Здравей, Роза! Дойдох на гости.

— Толкова се радвам да те видя — гласът ѝ пресекваше от вълнение.

— И аз се радвам. — В този момент незабелязано го побутнах.

— Роза, това е моят приятел Бил. Ние работим заедно във Вашингтон.

— Драго ми е да се запозная с вас, Роза. Не искате ли да хапнете с нас? Аз мисля, че има какво да си поговорите с Гомес.

— Ще се постараю... А ето и маса за вас. Ще се опитам да се освободя.

Ние седнахме около масичката. Роза се присъедини към нас. Очевидно тя беше успяла да склони собственицата.

Ядохме кокошка с ориз и още много други неща. Постепенно те престанаха да се смущават и почти забравиха за мен, а аз, разбира се, приех това като нещо естествено. Приятна двойка. Харесваше ми как се усмихват един на друг, с каква радост си припомнят своите ходения на кино, разходките и разговорите. В този момент забравих за израза върху лицето на Гомес, когато той се обърна към мен от дъската, покрита с ужким твърде прости формули.

Когато поднасяха кафето, не издържах и реших да прекъсна разговора им — те вече се държаха за ръце:

— Хулио, защо не идете да се поразходите? Аз ще те чакам в хотел „Медисън парк“.

Записах адреса върху парче хартия и му го дадох.

— Ще ти ангажирам стая. Разхождай се и не мисли за нищо.

Потупах го по коляното. Той погледна надолу и аз му пъхнах четири банкноти по двадесет долара.

— Отлично — каза той. — Благодаря.

В този момент видът му беше много смутен. Чувствувах се като негов баща и благодетел.

Отдавна бях забелязал едно момче, което седеше мрачно в ъгъла и четеше вестник. То имаше приблизително ръста на Хулио и почти същото телосложение. И спортното му яке беше почти същото, както на Хулио. На улицата вече беше съвсем тъмно.

Когато младежът стана и се насочи към касата, аз казах на Роза и Хулио:

— Е, хайде, време ми е. Веселете се.

И излязох от ресторант заедно с него, мъчейки се да вървя рамо до рамо — за тези, които ни следяха.

След един-два квартала това очевидно му втръсна и като се обърна към мен, младежът се развика:

— Хей, мистер, какво искате? Махайте се оттук!

— Добре, добре — миролюбиво отвърнах аз и закрачих в противоположна посока. Много скоро се сблъсках с Хигинс и Далхаузи, които замръзнаха като вкопани, с отворени от изненада уста. Те се втурнаха обратно в „Порто Бело“ и сега вече аз ги последвах, за да се убедя, че Роза и Хулио вече ги няма там.

— Браво, юнаци — не се въздържах аз, макар желанието им да ме изтрият от лицето на земята да беше написано ясно върху лицата на двамата пазачи. — Няма нищо страшно. Той отиде да се поразходи със своето момиче.

Далхаузи някак си странно изхълца и нареди на Хигинс:

— Прочеши наоколо. Можем да успеем да ги засечем. А аз ще следя Вилчек.

Той не пожела да разговаря с мен. Вдигнах рамене, взех такси и потеглих за „Медисън парк“, уютен старомоден хотел с големи стаи. Винаги отсядам в него, когато идвам по работа в Ню Йорк. Поръчах две стаи с по едно легло — една за мен, а другата до нея — за Гомес.

Преди да си легна, се поразходих из града и изпих няколко чаши бира в една от претенциозно обзаведените ирландски кръчми на Третото авеню. Там поговорих с някакъв чудак, който дълго ми

доказваше, че русите нямат атомна бомба и поради това ние трябва хубавичко да ги треснем по промишлените им центрове.

Дълго не можах да заспя. Този човек, смятащ сериозно, че русите не могат да отговорят на удара с удар, ме накара да се замисля. В главата ми се рояха множество най-неприятни мисли. Доктор Майнс, който пред очите ми се превърна в старец, щом го заговорих за резултатите на Гомес... Уплашеният израз в очите на момчето... Моите собствени, прочетени или чути някъде сведения, че атомната енергия е „само малка част от енергията, заключена в атома...“ Моето убеждение, че геният само прокарва пътя, а по него крачи жалката посредственост...

Накрая сънят все пак ме събори. За три часа.

Късно през нощта позвъня телефонът; звъня дълго и настойчиво. Вдигнах слушалката. Известно време се чуха разговорите на телефонистите от междуградски разговори, след това се разнесе далечният щастлив глас на Гомес:

— Бил, поздрави ни. Ние се поженихме!

— Оженихме, а не поженихме — поправих го със сънен глас аз.

— Я повтори!

— Ние се оженихме! Аз и Роза. Качихме се на влака, след това шофьорът на таксито ни откара в кметството, а сега отиваме в тукашния хотел.

— Поздравявам ви — казах аз и окончателно се събудих. — От все сърце. Но ти нали не си пълнолетен, трябва да почакаш...

— Не в този щат. Тук, ако аз им кажа, че съм на двадесет и една година, това означава, че е така.

— А, така ли! Е, още веднъж ви поздравявам, Хулио.

— Благодаря, Бил — дочух аз в отговор. — Обаждам ти се да не се беспокоиш, когато не дойда да нощувам. Вероятно ще дойдем утре с Роза. Ще ти се обадя пак. Пазя хартийката с адреса.

— Добре, Хулио. Всичко най-хубаво и на двама ви. Не се тревожи за нищо.

Окачих слушалката, изхъмках и веднага потънах в сън.

Вярвате ли, че всичко се повтори отначало. Костеливата ръка на адмирал Макдонълд отново ме измъкна решително от леглото. Беше ранно слънчево нюйоркско утро. Вчера Далхаузи беше „прочесъл

околностите“ безрезультатно и като се изплашил от последствията, позвъnil на висшето началство.

— Къде е той? — изрева адмиралът.

— Пътува насам със своето момиче, което преди едно денонощие му стана жена — докладвах аз.

— Мили боже, какво да правим сега? Аз ще се погрижа да го мобилизират в армията в частите с особено предназначение...

— Вижте — не издържах аз. — Кога най-сетне ще престанете да се отнасяте с него като с пионка, която можете безнаказано да движите накъдето си искате?! Вас ви беспокоят въпросите на дълга пред страната и слава богу, защото все някой трябва да се занимава с това. Още повече, че това ви е професия. Но разберете най-сетне, че Гомес е още дете и вие нямате право да осакатявате живота му, използвайки го за машина, която да решава научни проблеми. Разбира се, аз разбирам малко от тези работи, аз съм прост човек. Но вие, професионалистите, защо не се замислите върху това, че ако бъркнете много дълбоко, всичко може да се разлети по дяволите?

Той ме изгледа с пронизващ поглед и не отвърна нищо.

Облякох се и позвъних да ми донесат закуска в стаята. Адмиралът и Далхаузи чакаха унило; около обяд Гомес се обади по телефона.

— Хулио, качвай се тук.

Да си призная, бях доста уморен от всички тези разправии.

Той просто влече в стаята, водейки под ръка изчервилата се от смущение Роза. Адмиралът веднага скочи и започна да му се кара с глас, в който по-скоро се долавяше тъга, отколкото гняв. Той не забрави да спомене, че Гомес се отнася лошо към задълженията си на гражданин на своята страна. Та нали неговият талант принадлежи на САЩ. А неговото поведение има съвършено безотговорен характер.

— И в качество на наказание, мистер Гомес, аз искам вие веднага да седнете и запишете матриците на полетата, които сте извели. Престъпно е, че вие така самонадеяно и лекомислено поверявате на паметта си неща, имащи жизнено важно значение. Ето!

Моливът и хартията полетяха право в лицето на Гомес, който изглеждаше съвършено объркан. Роза едва сдържаше сълзите си.

Гомес взе хартията и молива и мълчаливо седна на бюрото. Аз взех ръката на Роза. Бедничката, трепереше като лист.

— Не се страхувай — казах аз. — Няма да му направят нищо. Нямат право.

Хулио започна да пише. След това очите му станаха съвсем кръгли и той се хвани за главата:

— Диос мио! — възклика той. — Еста пердидо! Олвидадо!

Което означава: „Боже мой, изгубил съм го! Забравил съм го!“

Адмиралът побледня така, че бледността му проникна през тъмния му тен.

— Спокойно, приятелю! — гласът му звучеше успокояващо. — Не исках да те плаша. Почини си малко и помисли отново. Ти не си могъл да забравиш това, и то с твоята памет! Започни с нещо лесно. Да речем, с едно просто биквадратно уравнение.

Гомес го гледаше, без да отмести поглед. След дълго мълчание той с мъка произнесе:

— Но пудо. Не мога. И това съм забравил. Не съм си помислил за математика и физика нито веднъж от момента, в който...

Той погледна към Роза и леко се изчерви. Роза не откъсваше поглед от върховете на пантофките си.

— Какво да правя — каза Гомес с хрипкав глас. — Нито веднъж не съм си спомнил. Преди винаги в главата ми е била математиката. Но от него момент — нито веднъж.

— Господи помилуй — каза адмиралът. — Възможно ли е такова нещо?

И той посегна към телефона.

По телефона му съобщиха: да, има такива случаи.

Хулио се върна в своя испански Харлем и със спечелените пари купи „Порто Бело“. Аз се върнах в своя вестник и си купих кола с онова, което ми платиха. Макдоналд така и не даде гласност на делото и моят редактор можеше да заяви с гордост, че веднъж е успял да подведе адмирала, макар и да не се е възползвал въобще от своето монополно право.

Няколко месеца по-късно получих от Хулио и Роза картичка, известяваща за раждането на техния първороден син. Тежал шест фунта и бил наречен Франсиско в чест на бащата на Хулио.

Запазих картичката и щом ми се случи да отскоча до Ню Йорк (по поръчка на редакцията: Национално дружество на бакалите; бакалските стоки са нещо, което се търси в нашия град), отскочих до

тях. Хулио беше малко порасъл и станал по-самоуверен. Роза, уви, беше започнала да пълнее, но беше както и преди изключително мила и все така обожаваше своя Хулио. Малкият имаше цвета на мед и бе много жив.

Хулио искаше на всяка цена да приготви в моя чест пиле с ориз — нали именно това ястие бяхме яли вечерта, когато може да се каже, че го натиках в обятията на Роза. Решено бе да отидем в съседната продавница за продукти. Поисках да придружа и помогна на Хулио.

В продавницата Хулио поръча ориз, пиле, зеленчуци, пипер — за малко не купи целия магазин (много мъже не могат да спрат, когато попаднат в магазин), едва ли не петдесет вида продукти, които според него в краен случай биха могли да постоят в склада.

Старецът-собственик, мърморейки, записваше стойността на покупките върху пакета; след това започна да изчислява доларите и центовете, проверявайки всичко отново по сто пъти. В това време Хулио ми повери, че „Порто Бело“ процъфтява и би било добре да се разшири работата, като се купи и този магазин.

— Седемнадесет долара и четиридесет и два цента — отряза най-накрая старецът.

Хулио мигна с ресници по посока на колонката от цифри, записана върху пакета.

— Би трябвало да бъде седемнадесет и тридесет и девет — каза той с упрек. — Пресметнете отново.

Продавачът с мъка направи сметката.

— Седемнадесет и тридесет и девет, прав сте.

И той започна да опакова покупките.

— Хулио?! — можах да промълвя само аз. — Нито дума повече, нито в този момент, нито по-късно.

— Не казвай на никого, Бил — каза Хулио.

И ми намигна.

Публикувано в списание „Наука и техника“, броеве 2-6/1979 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.